

El passat 15 d'agost els Estats Units i el Canadà van patir la major apagada elèctrica de la seva història. Uns 50 milions de persones al nord-est dels Estats Units i al sud del Canadà es van quedar sense llum. Aquest fet va reobrir el debat sobre els inconvenients que comporta la desregulació d'un sector tan estratègic com l'elèctric, que no pot emmagatzemar l'energia i que requereix constants inversions en el manteniment de la xarxa. Aquests i altres aspectes són els que tracten la continuació els dos articles d'opinió que els oferim, extrets de *The New York Times*.

Al' hora de provar d'esbrinar les causes de l'apagada del mes passat, tothom ha ignorat el que hi subjau: la liberalització de l'energia. En principi, la liberalització de la indústria elèctrica se suposava que funcionaria com l'economia de lliure mercat: produir la quantitat necessària d'electricitat a preus justos. Però l'electricitat no és una mercaderia qualsevol, i no té els mateixos mecanismes de funcionament. L'electricitat no es pot emmagatzemar en grans quantitats, i el sistema necessita molta capacitat generadora i transmissora per als períodes de molta demanda, com ara els calorosos dies d'agost. El sistema també requereix una gran coordinació i planificació, i cal oferir incentius perquè es mantinguin i es milloren les línies. La liberalització ha fallat en tots aquests aspectes, però ben pocs ho critiquen. És evident que fins i tot algunes calamitats, com ara l'escàndol Enron o aquesta apagada, la més greu de la història americana, no són prou per fer trontollar la fe que tenim en la teoria.

Atrapats per la teoria

Robert Kuttner, coeditor del 'The American Prospect'

Fa deu anys, la major part d'empreses públiques eren monopolis. L'estat els garantia un benefici just, a canvi de determinades inversions de capital. És a dir, el govern els compensava per construir capacitat generadora sobrerera i pel manteniment correcte de les línies de transmissió. No cal dir que, evidentment, els legisladors també s'equivoquen, i l'empresa sovint venia algunes tecnologies, com ara l'energia nuclear, a preus exorbitants. Encara és més: al llarg del mig segle que va precedir la liberalització, la productivitat de la indústria elèctrica va augmentar el triple que el conjunt de l'economia. Tanmateix, l'onada de liberalització que va acabar al final dels noranta es va endur les empreses integrades, com ara Con Ed, que generaven energia en les seues plantes, la transmetien i la venien al detall. A canvi, va fer aparèixer tot un ventall d'empreses que comerciaven amb l'energia o que la generaven. I, en canvi, els preus que les companyies públiques locals podien cobrar als consumidors continuava sota regulació. En teoria, les empreses locals, que ja no produïen l'energia que consumien, podien negociar entre tots els proveïdors, que competien entre ells, i aconseguir el millor preu per a l'energia, que després repercutia en una rebaixa al consumidor final.

La liberalització no ha funcionat bé, però, per tres raons. La primera, perquè la demanda d'electricitat és poc flexible a la baixa i, en canvi, la capacitat generadora és escassa: això fa que les companyies que la produeixen gaudesquen del poder de la manipulació de preus. L'escàndol Enron, que va xuclar desenes de bilions de dòlars als californians, només en va ser un exemple extrem. Les autoritats d'aquest estat van calcular que una companyia generadora, només amb el 3 per cent de la provisió d'energia de l'estat, ja podia establir un preu de monopoli. En segon lloc, la idea de crear grans mercats nacionals per comprar-hi i per vendre-hi electricitat és més una teoria econòmica que no una possibilitat real, física, perquè consumeix energia per transportar-la. "Només és rendible transmetre l'energia a un màxim d'uns centenars de quilòmetres", diu el doctor Richard Rosen, un físic del Tellus Institute, un grup de recerca sense ànim de lucre. En tercer lloc, sota la liberalització, les empreses públiques locals ja no tenen incentius per mantenir les línies que hi ha en funcionament. Hi ha línies d'alta tensió antigues que funcionen molt a la vora dels màxims permesos. Com més energia s'envia a llarga distància, en aquests nous mercats liberalitzats, més energia han de transportar aquestes línies en mal estat. A més, en l'antic sistema regularitzat, una empresa com ara Con Ed havia de presentar un pla de recursos a la Comissió Estatal de Serveis Públics. Tots dos preveïen la demanda futura i decidien quants diners calia gastar en plantes generadores i en línies de transmissió. Els guanys s'ajustaven als costos de cobertura. En el nou sistema de liberalització, però, no hi ha ningú que haja de complir aquesta funció. La major part del sud-est, però, ha mantingut la regulació tradicional, més barata i segura.

L'apagada del mes passat ens va fer pensar de seguida en els terroristes. Els mals que ens assetgen poden ser igual de perillosos. Som ostatges d'una visió equivocada de l'economia que va permetre a la major part del nord-oest americà quedar-se a les fosques sense que l'enemic moguera ni un dit.